

Voorwoord van de vertalers

Dit boek bevat nieuwe vertalingen van artikelen die, tenzij anders vermeld, door H.P. Blavatsky zijn geschreven. De artikelen zijn chronologisch gerangschikt. Bij elk artikel worden de oorspronkelijke bron en de Engelstalige titel vermeld; daarnaast wordt aangegeven waar het in *H.P. Blavatsky: Collected Writings* (afgekort *CW*) is te vinden.

De meeste artikelen in dit eerste deel komen uit het tijdschrift *The Theosophist*, dat door Blavatsky was opgericht en waarvan zij redactrice was. Tevens zijn door haar geschreven artikelen uit enkele kranten en spiritistische tijdschriften opgenomen.

Bij de keuze van artikelen ligt de nadruk op de religieuze, filosofische en wetenschappelijke inhoud, maar het boek bevat ook artikelen die historisch van belang zijn.

Achterin is een biografische schets over het leven van Blavatsky toegevoegd.

Inhoud

Voorwoord van de vertalers	v
Legende van de nachtschone	1
1874-76	
Verbazingwekkende manifestaties van geesten	5
Enkele vragen aan 'HIRAF'	9
Van Madame H.P. Blavatsky aan haar correspondenten	26
De wetenschap van de magie	33
Huxley en Slade	41
1877	
Madame Blavatsky over fakirs	51
Elementaren	54
Dr. Carpenter over de 'boomtruc' en H.P. Blavatsky over 'gegoochel' van fakirs	60
1878	
Kabbalistische zienswijzen over 'geesten', verkondigd door de Theosophical Society	69
Madame Blavatsky over de opvattingen van theosofen	75
Een organisatie zonder dogma	85
Mw. Blavatsky over Indiase metafysica	90
Fragmenten van Mw. Blavatsky	101
De akhund van Swat	105
De Theosophical Society	110
De Ārya Samāj	113
1879	
Magie	121
Echo's uit India	129

Wat is theosofie?	141
Wat zijn theosofen?	151
Het natuurlijke gevolg van het westerse spiritisme	159
Ouderdom van de <i>Veda</i> 's	162
Perzisch zoroastrianisme en Russisch vandalisme	168
Kruis en vuur	176
Oorlog op de Olympus	182
Kerstmis vroeger en nu	192
Het wijdverbreide denkbeeld van het voortbestaan van de ziel	198

1880

Een groot licht onder de korenmaat	213
Een mysterieus land	228
Opmerkingen over 'Een mysterieus land'	266
Schaalkuiltjes	270
De geschiedenis van een 'boek'	273
De stille broeder	282
Een geval van bezetenheid	292
Het getal zeven	298
De theorie van de cyclussen	303
Het getal zeven en onze Society	311
De pralaya van de moderne wetenschap	315
Wat is theosofie?	318

1881

Een jaar theosofie	327
Transcendente fysica	333
Elektrische en magnetische affiniteit tussen mens en natuur	339
Vragen over yogavidyā beantwoord	345
De ontbrekende schakel	348
Het jaar 1881	352
Menselijke magneten van de natuur	353
Peripateticus versus de logica	362
Graaf Saint-Germain	368
Oude leringen bevestigd door hedendaagse voorspellingen	374
Een paranormale waarschuwing	378
Apollonius van Tyana en Simon Magus	381

Lama's en druzen	385
Sterren en getallen	399
Stenenregens	409
De vijfpuntige ster	412
Madame Blavatsky over 'De broeders van de Himālaya'	417
Enkele gedachten over de dood en Satan	423
De zes- en vijfpuntige sterren	434
De heldere lichtplek	444
Is schepping voor de mens mogelijk?	446

1882

Esoterische axioma's en spiritistische speculaties	453
De esoterische leringen van de Indo-Europese arhats over het zevenvoudige beginsel in de mens	457
De invloed van gedachten van mensen die gestorven zijn	480
Het heelal in een notendop	481
Zijn dromen slechts zinloze beelden?	487
Spiritisme en occulte waarheid	492

Appendix

H.P. Blavatsky: een biografische schets (Jim Belderis)	503
Index	517

Illustraties

Vuurtempel van Bakoe	169
Serpent Mound, Ohio	239
Tiahuanaco: Ingang van de Kalasasaya	242
Zonnepoort van Tiahuanaco	244
Teotihuacan: Piramide van de Maan	245
Cuzco: Twaalfhoekige steen	257
Ollantaytambo: zes monolieten	258
Schaalkuiltjes	272
Graaf Saint-Germain	369
Achtste jebtsundamba	394

Indien uw lezers dat wensen, zal ik een reeks brieven wijden aan de verschijnselen die in India plaatsvinden, en ze van toelichtingen voorzien. Ik hoop oprecht dat de oude ervaring met Amerikaanse spiritisten, die met dreigend machtsvertoon tegen beeldenstormende theosofen en hun ‘achterhaalde’ denkbeelden samenspannen, zich niet zal herhalen; want mijn aanbod is volkomen onpartijdig en vriendschappelijk. Ik doe het zonder enig verlangen om nieuwe leringen te geven of een onwelkome hindoepropaganda te voeren, maar eenvoudig om materiaal ter vergelijking en bestudering te verstrekken aan spiritisten die nadenken.

H.P. Blavatsky

Bombay, juli 1879

Wat is theosofie?

[‘What is theosophy’, *The Theosophist*, oktober 1879, blz. 2-5;
CW 2:87-97]

Deze vraag is zo vaak gesteld, en over dit onderwerp bestaan zoveel misvattingen, dat de redactie van een tijdschrift dat gewijd is aan een uiteenzetting van de theosofie van de wereld nalatig zou zijn als ze in haar eerste nummer aan haar lezers niet volledige duidelijkheid zou verschaffen. Maar onze titel omvat nog twee andere vragen: Wat is de Theosophical Society, en wat zijn de theosofen? Op elke vraag zal antwoord worden gegeven.

Volgens lexicografen is de term theosophia samengesteld uit twee Griekse woorden – theos, ‘god’, en sophos, ‘wijs’. Tot zover is dat juist. Maar de verklaringen die daarop volgen maken helemaal niet duidelijk wat theosofie is. Webster definieert haar heel origineel als ‘een verondersteld contact met God en verheven geesten, en het daardoor verwerven van bovenmenselijke kennis, door middel van *fysieke processen*, zoals bij de theürgische handelingen van sommige oude platonisten, of door de *scheikundige processen* van de Duitse vuurfilosofen’.

Dit is op zijn zachtst gezegd een armzalige en weinig serieuze verklaring. Door zulke ideeën toe te schrijven aan mensen zoals Ammonius Saccas, Plotinus, Iamblichus, Porphyrius en Proclus wordt ofwel opzettelijk een verkeerde voorstelling van zaken gegeven, of Webster is onwetend over de filosofie en de motieven van de grootste

genieën van de latere School van Alexandrië. Als men beweert dat degenen die door hun tijdgenoten en nageslacht theodidaktói – ‘door god onderwezenen’ – worden genoemd, als doel hadden om hun psychische, spirituele inzichten door ‘fysieke processen’ te ontwikkelen, betekent dit dat ze worden betiteld als materialisten. Wat de afsluitende opmerking over de vuurfilosofen betreft, deze wordt door hen teruggespeeld naar de vooraanstaande wetenschappers van deze tijd, die door Eerw. James Martineau de volgende grootspraak in de mond worden gelegd: ‘Stof is het enige wat we willen, geef ons slechts atomen, en we zullen het heelal verklaren.’

Vaughan geeft een veel betere, meer filosofische definitie. Hij zegt: ‘Een theosoof is iemand die u een theorie biedt over God of het werk van God, dat niet op openbaring maar op de eigen inspiratie berust.’ Volgens deze zienswijze is iedere grote denker en filosoof, in het bijzonder elke stichter van een nieuwe religie, filosofische school of geloofsgemeenschap, noodzakelijkerwijs een theosoof. Theosofie en theosofen hebben daarom al bestaan sinds de eerste tekenen van het ontluikende denken dat de mens instinctief ertoe bracht naar middelen te zoeken om zijn eigen onafhankelijke opvattingen tot uitdrukking te brengen.

Er waren al theosofen vóór het begin van het christendom, hoewel christelijke schrijvers de ontwikkeling van het eclecticische theosofische stelsel in het begin van de derde eeuw van hun jaartelling plaatsen. Diogenes Laërtius voert theosofie terug tot een tijdvak dat voorafgaat aan de dynastie van de Ptolemeeën, en noemt als haar stichter een Egyptische hiërofant, Pot-Amun, een Koptische naam met de betekenis van een aan Amun, de god van de wijsheid, gewijde priester. Maar de geschiedenis laat zien dat de term theosofie opnieuw werd gebruikt door Ammonius Saccas, de stichter van de neoplatonische school. Hij en zijn discipelen noemden zichzelf ‘Philalethen’ – liefhebbers van de waarheid – terwijl anderen hen de ‘analogisten’ noemden, op grond van hun manier van interpreteren van alle heilige legenden, symbolische mythen en mysteries, door een regel van analogie of overeenkomst, zodat gebeurtenissen die hadden plaatsgevonden in de uiterlijke wereld werden beschouwd als uitdrukkingen van de werking en ervaring van de menselijke ziel. Het was het doel van Ammonius om alle geloofsgemeenschappen, volkeren en landen te verenigen in één gemeenschappelijk geloof – een geloof in één hoogste, eeuwige, onbekende en onnoembare macht, die het heelal bestuurt

door middel van onveranderlijke en eeuwige wetten. Zijn doel was het bestaan te bewijzen van een oorspronkelijk theosofisch stelsel, dat aanvankelijk in alle landen in essentie gelijk was; alle mensen ertoe te bewegen hun conflicten en ruzies bij te leggen, en zich in doel en denken te verenigen als kinderen van één gemeenschappelijke moeder; om de oude religies, die geleidelijk ontaard en verduisterd waren geraakt, te zuiveren van alle menselijke droesem, door ze te verenigen en te verklaren op basis van zuivere filosofische beginselen.

Daarom werden de stelsels van de boeddhisten, de Vedānta, en de magiërs, of zoroastriërs, onderwezen in de eclecticische theosofische school, samen met alle filosofieën van Griekenland. Vandaar ook die bij uitstek boeddhistische en Indiase karaktertrek van de oude theosofen uit Alexandrië van gepaste eerbied tegenover ouders en bejaarden; een broederlijke genegenheid voor de hele mensheid; en een gevoel van mededogen zelfs voor de dieren, die niet kunnen spreken. Ammonius probeerde een stelsel van morele discipline in het leven te roepen dat de mensen verplichtte volgens de wetten van hun respectievelijke landen te leven, hun denken te verheffen door de ene absolute waarheid te onderzoeken en te overpeinzen; zijn voornaamste doel was om aan de verschillende religieuze leringen, als aan een veel-snarig instrument, een volledige en harmonische melodie te ontlokken, die weerklank zou vinden in elk waarheidlievend hart, waardoor volgens hem alle andere doelen zouden worden bereikt.

Theosofie is de oude wijsheid-religie, de esoterische leer die eens in elk land uit de oudheid dat aanspraak maakte op beschaving bekend was. Alle oude geschriften laten ons zien dat deze 'wijsheid' emaneeerde uit het goddelijke beginsel; dat dit duidelijk werd begrepen, blijkt uit namen als het Indiase Budha, de Babylonische Nebo, de Thoth uit Memphis, de Hermes uit Griekenland en ook uit de benamingen van sommige godinnen – Metis, Neith, Athena, de gnostische Sophia en ten slotte – de *Veda's*, afgeleid van een woord dat 'kennen' betekent. Alle filosofen uit de oudheid van het Oosten en het Westen, de hiërofant en uit het oude Egypte, de rishi's van Āryāvarta, de theodidakti uit Griekenland, vatten onder deze benaming alle kennis van de occulte en essentieel goddelijke dingen samen. De *Merkabah* van de Hebreeuwse rabbi's, de wereldlijke reeks teksten voor het volk, werden daarom slechts het voertuig genoemd, het uiterlijke omhulsel waarin de hogere esoterische kennis besloten lag. De magiërs van Zarathoëstra werden onderricht en ingewijd in de grotten en geheime

loges van Bactrië; de Egyptische en Griekse hiërofantten hadden hun aporrhēta, of geheime gesprekken waarbij de mystēs een epoptēs – een ziener – werd.

Het belangrijkste denkbeeld van de eclecticische theosofie was één enkele hoogste essentie, onbekend en *onkenbaar* – want – ‘Hoe zou men de kenner kunnen kennen?’ vraagt de *Brihadāranyaka Upanishad*. Hun stelsel werd gekarakteriseerd door drie verschillende kenmerken: de theorie van de bovengenoemde essentie; de leer van de menselijke ziel – een emanatie daarvan, en dus van dezelfde geaardheid; en zijn theurgie. Laatstgenoemde wetenschap heeft ertoe geleid dat de neoplatonisten in onze tijd van materialistische wetenschap in zo’n verkeerd daglicht worden gesteld. Omdat theurgie in essentie de kunst is om de goddelijke vermogens in de mens te gebruiken om de blinde natuurkrachten te beheersen, werden hun volgelingen aanvankelijk magiërs genoemd – een verbastering van het woord ‘magh’, dat een wijs of geleerd mens betekent – en belachelijk gemaakt. Sceptici van een eeuw geleden zouden er net zo naast hebben gezeten als ze lachten om het idee van een fonograaf of telegraaf. Mensen van de ene generatie die worden bestempeld als ‘ongelovigen’ of worden bespot, worden vaak de wijzen en heiligen van de volgende generatie.

Over de goddelijke essentie en de aard van de ziel en de geest heeft de moderne theosofie nu dezelfde opvattingen als de oude theosofie. De veel voorkomende Dyu van de Indo-Europese volkeren was identiek met de Iao van de Chaldeeën, en zelfs met de Jupiter van de minder geleerde en filosofische denkers onder de Romeinen; hij was ook identiek met de Jahve van de Samaritanen, de Tiu of ‘Tuisto’ van de Germanen, de Duw van de Britten, en de Zeus van de Thraciërs. Wat de absolute essentie betreft, het Ene en Al – of we nu de Grieks-pythagorische, de Chaldeeuwskabbalistische of de Indo-Europese filosofie daarover volgen, ze leiden allemaal tot een en hetzelfde resultaat. De oorspronkelijke monade van het pythagorische stelsel, die teruggetrokken is in de duisternis, en zelf duisternis is (voor het menselijk verstand), werd als basis van alle dingen beschouwd, en we kunnen dit denkbeeld in al zijn zuiverheid vinden in de filosofische stelsels van Leibniz en Spinoza. Dus of een theosoof het eens is met de kabala die over ain sof spreekt en de vraag stelt: ‘Wie kan Het dan begrijpen, want Het is vormloos, en niet-bestaand’ – of zich die prachtige hymne uit de *Rig-Veda* (10:129) herinnert waarin de vraag wordt gesteld: